

Po@dium

Bennie Huisman

2026 - 1

Fermanje

Vermaning. Zo worden de kerken van de Doopsgezinden of Mennisten kortweg genoemd. Het woord drukt een combinatie uit van onderwijzen en waarschuwen. Vermanings worden in steden wel gecombineerd met 'steeg', omdat die kerken lang schuilkerken waren, wat weggestopt tussen andere bebouwing.

Ik had de Vermaning in Rottefalle als plek gekozen voor de presentatie van 'de wals', mijn nieuwe voorstelling. Ik speel altijd graag in niet al te grote kerken. Daar is vaak 'ruimte voor mijn stem'. En die stem is de rode draad van de voorstelling. Wat en waar heeft mijn stem mij gebracht? Maar ook vooral: wat had en heeft de zanger te vertellen? Ook 'vermaningen'? Als kunstvorm heeft dat een lange traditie. Maar de vorige eeuw bracht ons geluidsversterking, radio en TV, de grammofoon en z'n opvolgers en het internet. Alles werd versterkt, kon eindeloos worden gereproduceerd en maakte het mogelijk dat een jonge zanger in Amerika zong: 'the times they are a-changin'... en dat die woorden even later de wereld over gingen. Het signaal voor een tweede 'bevrijding' na de oorlog.

Zulke teksten, zulke liederen zijn ook vaak te horen in het theater, in wat we meestal 'kleinkunst' noemen. Daar wordt regelmatig gepreekt, wordt 'ex cathedra' de les gelezen. Als 'de wals' een terugblik is, dan doe ik daar vooral in het 2e deel graag aan mee. Ik heb dat ook altijd als een opdracht gezien, om ook iets te zeggen over het onrecht in de wereld en over het menselijk tekort. Maar 'vermaning' is één ding. Een goede dominee combineert dat ook altijd met 'troost'. Vertellen dat het hier een 'tranendal' is, dat weten de meeste mensen zelf ook wel. >>

skile

as ik praat oer hite bliksem, bedoel ik net in frou
dan ha'k it oer wat lekkers út'e tiid fan foar gau-gau;
út'e tiid fan tuike, tuike, fan alles mei de hân
fan lange dagen wurkje en dan jûns mar kalm oan
wat skimerje en tinke oer de dingen fan de dei
mei in bakje op 'e skoat even út'e drokte wei
*gjin moaier wurk as skile, ierapel, ringenet
gjin radio dy't spilet, gjin wrâld dy't hottefilet
gjin driuw en gjin ferlet, gjin moaier wurk as skile*

wy binne hjoed sa hastich, wy hawwe it moarn sa drok
mei wurk of mei networke, ûnmisber foar't gelok
en wurdt it wat tefolle, ferlitte wy ús stee
om fierwei rêst te sykjen yn'e bergen of oan see,
yn 'e tsjerke, yn it kleaster, yn Boeda of yn God
mar earlik sein: ik skyl en skimerje leaver wat
*gjin moaier wurk as skile, of beantsjes puntsje - of sa
de fuotten op in stuoltsje, wat dreamen yn it holtsje
leafde der op ta, gjin moaier wurk as skile*

mar soms is der gjin romte, dan bin de dagen fuld
mei jachtsjen en jagen, mei driuw en ûngeduld
mei tefolle op it listje en krappe oere en tiid
mei rûzigens en drokte, mei regelje en striid
mei gau noch even dit en dan moat it mar sa
dan bin ik op't lêst wol even ta
*oan skimerje en skile, in apeltsje mei dy
do wolst altyd safolle, moast net safolle wolle wolle
lit de boel de boel en kom by my
wat mimerje en langje, Nei sinne en sudewyn
de ierpeltsjes bin gear no, Us mieltsje is klear no
stoofparkes, leafde en reade wyn, gjin moaier wurk as...*

As foarbyld fan in beskieden 'protestsong', dy't net yn de foarstelling sit, mar wol in miks is fan *vermaning* en *treast*, stiet hjirboppe it liet *skile*. It is skreaun noch foar 't de 'snoadefoan' yn ús libbens kaam. Klik op 'e titel & libje mei.

En ook dat we deel zijn van zowel de oorzaken als de gevolgen. Het leven is soms ook oorlogsgebied. Met grote tekorten aan vrede en verzoening. Verzoening ook met jezelf. Dat kan alleen vanuit bescheidenheid en inzicht in de eigen drijfveren. Hoe groter de ego's, hoe minder kans op vrede en verzoening. Daarvan zien we iedere dag rondom ons de wrede voorbeelden.

Het was een mooie middag in de *Fermanje*. De recensent in de Leeuwarder Courant sprak er zijn zegen over uit. Dat geeft moed om door te gaan, eerst met de nederlandstalige versie (of eigenlijk hybride).

Van veel van mijn liedjes bestaat ook een nederlandstalige versie. Al snel na mijn eerste theatervoorstelling maakte ik vertalingen - of eigenlijk 'herdichtingen'. Vanaf het begin merkte ik dat daardoor ook de oertekst veranderde. Die ruimte kreeg ik omdat ik nooit 'doorgebroken' ben. Als een lied de provincie of de verdere wereld over gaat wordt het in die vorm gefixeerd. Dat is bij mij nauwelijks gebeurd. En gedichten - wat een lied in de kern is - blijft in beweging, in de dichter zelf.

In mij leven Fries en Nederlands vredig naast elkaar, ook in het dagelijks gebruik. Met sommige van mijn kinderen praat ik Fries, met de anderen Nederlands, hoewel ze het Fries verstaan en kunnen spreken en lezen. Het heeft te maken met de taal die ik met de moeders spreek en sprak. Ik beschouw die volledige tweetaligheid - en mijn bescheiden verdere meertaligheid - als een grote rijkdom.

'de wals' is in de keuze van de liedjes meertalig.

Fries en Nederlands natuurlijk, maar ook Duits, Jiddisch en zelfs Italiaans hebben een bescheiden rol. De verteltaal is óf Fries, óf Nederlands, maar ook weer niet consequent. Dit laatste hybride experiment voeren we zondag 15 februari a.s. in Sânfurd uit.

(15.00 uur, kerk van Sandfirden)

Welkom.

the times they are a-changin'

zou Bob Dylan ooit één tel hebben gedacht dit liedje van mij: ik laat het vertalen in het Frans, Duits, Russisch, Chinees... de wereldmarkt op...? die wereld kwam naar hem, adopteerde zijn taal maakte taal en liedjes deel van een nieuw generatie, nieuwe roots, vrij van.. ja waarvan eigenlijk?

in ons achterafhoekje maakte ik liedjes in onze eigen achterafhoekjestaal, over waar ik vandaan kwam en heen wilde, over het leven en de liefde en losers, over es war einmahl, verlangens, lichtheid en wat al niet, rym en ûnrym toen sloeg ik de taalvleugels uit een eerste stap naar och laat ik het maar eerlijk zeggen nationale roem en werkelijk: ik zong mijn mooiste liedjes onlangs in Den Haag
später hab' ich einige meiner Lieder ins Deutsche übersetzt, manchmal singe Ich über meine Grenze
first we take the Lemmer, than we take Berlin

'Thirst'- in search of fresh water

Tussen twee 'walsen' in een reis naar Londen. Een familiebezoek, vaak twee keer per jaar. Het is 'greater Londen': na de aankomst in het St. Pancras-station reizen we nog verder naar het westen, naar een in de stad opgenomen dorp aan de Thames.

We maken mooie wandelingen en stappen op trein en metro's om musea te bezoeken. De eerste is de *Welcome-collection*, een combinatie van bibliotheek en thema-tentoonstellingen die een relatie hebben met 'gezondheid' - en de menselijke ervaring daar mee. Zoals de meeste musea hier gratis toegankelijk. De tentoonstelling met bovenstaande titel maakt op mij een diepe indruk en maakt mij bewust van de beperkte manier waarop ik altijd 'water' beleefd en er over geschreven heb. >>

in wûndere wrâld is it wetter
de feart dy't by de huzen lân de wrâld yn streamt
in fisker op 'e wâl dy't de tiid ferdreamt
en by de brêge is altyd wat te sjen
in wûndere wrâld is it wetter foar bern

in wûndere wrâld is it wetter,
de loft is blau it wetter sjongt in liet fan lang ferlyn
mêst en touwurk kreakje yn 'e wyn,
besef fan tiid giet yn it spul ferlern
in wûndere wrâld is it wetter foar bern

Een onder alles liggend actueel probleem is het toekomstig tekort aan drinkwater. Maar 3% van alle water op aarde is geschikt als drinkwater. En onze omgang er mee, de toenemende 'dorst' van moderne landbouw, onss comfort en de ontwikkeling van A.i. zullen sneller we denken een eind maken aan wat voor mijn generatie altijd een vanzelfsprekendheid was: schoon, goedkoop en toegankelijk drinkwater.

Voor we de tentoonstelling in lopen bestellen we een lunch. Daar is direct een *eye-opener*. Het café is tijdelijk omgedoopt in *Wonderwater café*. Op panelen staat informatie over hoeveel schoon water er gebruikt is voor wat er op ons bord ligt. Dat is de '*waterfootprint*'. (lees hiernaast).

De dreiging die hiernaast wat achteloos uit de laatste regels spreekt krijgt een ironische echo als ik dit stuk schrijf. Op de site van het *Welcome* zoek ik naar het *Wonderwater-menu* om zoiets als het plaatje hiernaast bij dit verhaal te kunnen zetten. Dat menu komt op mijn scherm als pdf. Mar als ik het wil bewerken verschijnt een *pop-up* met het betaalde aanbod: '*Krijg toegang tot meer dan 30 krachtige PDF-tools en de Ai-assistent voor Acrobat*'. Er staat niet bij hoeveel water zo'n abonnement kost. Het waterverbruik van Ai - voor het koelen van data-center en voor de nodige elektriciteit, wordt nu geschat op meer dan 500 miljard liter. Potentieel drinkwater. En we zijn met Ai nog maar net begonnen.

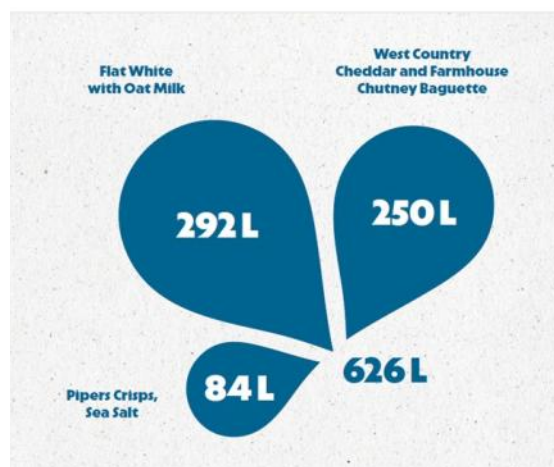
Ook onze smakelijke lunch, waarvoor de kok heeft geprobeerd de laagste *waterfootprint* na te streven, door meerdere ingrediënten te vervangen door 'zuiniger' alternatieven, heeft al het equivalent van 10 tot 12 douchebeurten gebruikt voor het op ons bord lag..

Water heeft voor mij altijd veel betekend. De kernbetekenis - het schone drinkwater dat ik nodig heb om in leven te blijven, dat is er voor mij en mijn generatie altijd zo vanzelfsprekend geweest, dat we er nauwelijks bij hebben stil gestaan, hoe uitzonderlijk dat eigenlijk was - en is. >>

De watervoetafdruk is een hulpmiddel om onze waterconsumptie te begrijpen. De watervoetafdruk van een land is de hoeveelheid water die we direct en indirect consumeren om het voedsel, de goederen en diensten die we gebruiken te produceren, inclusief die geïmporteerd worden uit het buitenland.

We gebruiken thuis grote hoeveelheden water voor wassen, koken en drinken, maar veel meer water wordt gebruikt om voedsel, papier, katoen, energie, elektronica en bijna elk ander product dat we consumeren, te produceren.

Digitale diensten zoals gegevensopslag en Ai zijn daar ook een steeds groter onderdeel van.

'Thirst' hat 5 tema 's:

1. aridity

- * droechte
- * toarens, woastinen ensfh..

2. rain

3. glaciers

- * rein & gletchers, betsjut ek:
- * oerstreamings

4. surface water

- * oerflakte wetter, fersmoarging

5. groundwater

- * grûnwetter, irrigaasje, tekoarten

Want die vanzelfsprekendheid staat toenemend onder druk. Ook hier, in ons betrekkelijk veilige Nederland en Europa.

Naast deze essentiële dagelijkse betekenis van water, leefde ik een 'water-rijk' stukje van de wereld, waar water ook een beslissende betekenis had en heeft voor de inrichting van het land, voor het vervoer, voor het boere karakter, voor de visserij. Ik woonde aan het water, heb een tijd op het water gewoond en ik had vaak een boot. Het water sprak tot de verbeelding, het maakte deel uit van de familie-geschiedenis.

Ik heb over het water gezongen verhalen verteld, poëzie geschreven. Het water was een speeltuin toen ik kind was en innerlijk voelt het soms nog zo. Maar alle andere aspecten, die deze tentoonstelling inzichtelijk maakt, bleven vaak onzichtbaar achter de hoge dijken die ons land en onze welvaart bij mijn leven veilig hielden. Het wordt tijd om verder te kijken. Een goed voorname voor dit nieuwe jaar en ik wil daar ook in Po@dium verslag van doen. (wordt vervolgd)

Rowan McCabe

Door-to-door-poet

Vorig jaar knipte ik in Londen een artikel uit *The Guardian*, dat mij bij het lezen niet zozeer bewust maakte van onze grote menselijke uitdagingen. maar wel tot mijn verbeelding sprak. Het was een verhaal van de dichter Rowan McCabe, dat als titel had: *'Why I went door to door writing poems'*. Hij beschrijft hoe hij het idee kreeg om 'langs de deuren te gaan' - vooral in z.g. 'achterstandswijken' -, daar willekeurig aan te bellen en de bewoner aan te bieden een gedicht te schrijven over een onderwerp dat ze zelf aandroegen, wat dan ook. Hij bracht het in praktijk en schreef over z'n avonturen en ontmoetingen een boek. Het artikel was een inleiding bij dat boek.

Toen ik het vorig jaar las, raakte het mij op twee manieren. Ik voelde een soort verwantschap met mijn 'op straat zingen'. Ook daar speel en zing ik niet voor een amorf publiek, ook al lijkt dat wel zo. Ik kies vaak mensen uit die ik zie lopen en probeer hen met mijn stem, woorden en muziek 'aan te spreken'. Soms lukt dat, gaan ze op een bankje zitten luisteren. Maar wat Rowan McCabe deed is nog een stap verder. Ik zou dat met liedjes ook kunnen doen. Schrijven wordt dan een soort van ambacht. Ik zou een tiental melodieën kunnen kiezen, die structuur geven aan de liedtekst. Maar in de context van mijn voorbeeld gaat er wat aan vooraf: het contact leggen in de paar tellen stilte, als iemand de deur opent. Ik denk, dat ik daar niet een groot talent voor heb. McCabe noemt zichzelf ook met Britse ironische zelfspot: een 'professionele praatsjesmaker'.

In het artikel stelt hij zichzelf - en ons - ook interessante vragen. Die mij mijn hele zangersleven al bezig houden. Daarom is [hij](#) een vertaling van zijn artikel te lezen. Ik wil er dit jaar in Po@dium verder over schrijven. Misschien zelfs over *mijn* avonturen.

geboorte

in een zomerhuis aan zee
werd ik gezaaid, zag ik licht
geluiden bloeien
vanzelfsprekend leven

zee, warm en vertrouwd
had mij afgezet op deze kust
met wind van menig
menschelijk misverstand

onwetend tastend
voorbij moederlijk
liet ik mijn wezen
hangen naar alles wat zong
stemmen nestelden, wind
boom regen boom wind
eeuwig het naruisen van zee

in een zomerhuis aan zee
werd ik geboren
warme kruik in mijn buik
afgekoeld
zoek ik voortdurend
regenachtige vlagen

'Po@dium' is een Persoonlijk Digitaal Magazine dit is de 1e aflevering fan 2026

Alle afleveringen van 2025 zijn te vinden op mijn website

Reacties zijn altijd welkom: huisman.bennie@gmail.com

Wie op de verstuurlijst wil cq op het toesturen geen prijs stelt: laat het weten.

www.benniehuisman.nl / huisman.bennie@gmail.com